

COLOFON

PRINTVERSIE >>

jaargang 5
januari 2008

---

uitgave van:
**Landelijke
Beroepsgroep voor
Intern Begeleiders**

---

leden bestuur:

Annemiek Glasbergen

Sandra Koot

Albert Ligtenberg

Marcel de Roij

Joop Smits

Joke Verwoerd

Alice Vonk

Annette Couvée

Jacqueline Hibbeln

---

contact

lbib@wanadoo.nl

Dries 19

Van het bestuur

**Allereerst willen wij u een goed 2008 toewensen!
We hopen dat u na een kerstvakantie weer met
enthousiasme aan het werk bent gegaan.**

Intussen staan wij als bestuur van de LBib ook niet stil. Al vroeg in het najaar zijn we gestart met de voorbereidingen voor de laatste drie activiteiten in dit schooljaar:

- **De conferentie Collectief-Inclusief 2 op maandag 21 januari in de reehorst in Ede.** Er zijn nog een aantal plaatsen vrij dus aarzel niet langer, verder op in deze nieuwsbrief vindt u nog meer informatie hierover.
- **De Ledendag op donderdag 13 maart staat in het teken van de Bekwaamheidseisen voor de IB-er.** Het is onze vijfde Ledendag en die willen graag samen met velen van u vieren. De Werkgroep Professionalisering heeft een document gemaakt van grote waarde voor iedere IB-er. Dit jaar komen zij ook nog met een gedragscode en dat maakt de totale beroepsstandaard voor elke IB-er compleet: functie-omschrijving, bekwaamheids-eisen en een gedragscode. Ook hierover vindt u meer informatie in een apart artikel. De inschrijving start na 21 januari. Zorg dat u erbij bent!
- **Op dinsdag 15 april volgt de IB-beurs in het NBC-gebouw in Nieuwegein.** Vergeleken met 2006 staan er twee keer zoveel standhouders en zijn er twee keer zoveel workshops te volgen. Tijdens de dag zijn er ook nog drie centrale lezingen. Onze staatssecretaris heeft tijdens ons overleg met haar

IN DEZE NIEUWSBRIEF

- Van het bestuur...
- Vijfde ledendag 13 maart 2008
- Aankondiging IB-beurs 15 april 2008
- Verslag confenties kwaliteitsagenda PO
- Persoonlijke impressie dyslexiecongres
- Goede ICT-materialen onmisbaar
- Dyslexie in Het Klokhuis
- Dyslexie info Dedicon
- Van het IB-forum...
- Oproep Collectief-Inclusief
- De Daisyspeler: Ervaringen
- Dyslexie en toetsen
- Plusklas in Harderwijk
- Op naar het Noorden
- Een andere kijk op dyslexie en andere leerproblemen

© 2008 LBib

Overname van artikelen uit de nieuwsbrief is enkel mogelijk na schriftelijke toestemming van de LBib en onder vermelding van bron en auteur.

toegezegd te proberen aanwezig te zijn voor de opening van de IB-beurs. Standhouders willen graag komen, het is ons gelukt om een beroepsgroep met naam te worden.

Ik ben hier best trots op, in de drie jaar dat we bestaan, is de LBib een beroepsgroep geworden die genoemd wordt. Graag zou ik in dit kader een groot beroep op u willen doen: de vraag naar een collectief lidmaatschap van de LBib als Samen-werkingsverband, IB-netwerk of bestuur neemt fors toe.

U neemt vast ook goede ideeën van uw beroepsgroep mee naar uw netwerk. Wij zouden het enorm waarderen als u probeert uw SWV, netwerk of bestuur collectief lid te maken van de LBib. Het bestuur heeft in december de tarieven voor een collectief lidmaatschap aangepast:

- 5 tot 25 leden betalen € 50,- per lid.
- 26 tot 50 leden betalen € 45,- per lid.
- vanaf 51 leden is het nog € 40,- per lid.
- de normale contributie is € 60,- bij overboeking en € 55,- per incasso per lid.

Voor het SWV, bestuur of netwerk is het een relatief goedkope manier om hun IB-ers te professionaliseren en u bent verzekerd van de laatste ontwikkelingen in het onderwijs.

[Op de website vindt u de informatie >>](#)

Mocht u geïnteresseerd zijn, stuurt u dan een mail naar info@lbib.nl

Tenslotte wil ik u melden dat we na de kerstvakantie actief de ambulant begeleiders van Nederland gaan enthousiasmeren voor een aspirant lidmaatschap. Ook AB-ers worden lid van onze beroepsgroep of IB-ers veranderen van baan: van IB-er naar AB-er en willen toch graag lid blijven van de LBib. We gaan komende maanden bekijken of er voldoende animo is onder de AB-ers van Nederland. De Algemene Leden vergadering zal op 13 maart beslissen of Ambulant Begeleiders met de LBib kunnen samengaan in 2008. Wij zouden het fijn vinden als u uw eigen AB-er op uw school wilt attenderen op ons initiatief. U kunt daarvoor een flyer aanvragen bij info@lbib.nl

Ik hoop u komende half jaar op een van onze activiteiten te zien!

Met vriendelijke groeten,
Sandra Koot.

Oproep Collectief-Inclusief

Beste Collega,

Worden INCLUSIEF DENKEN & PASSEND ONDERWIJZEN de thema's van 2008?

Durft u dit jaar aan die uitdagingen een bijdrage te leveren? Want ...de kinderen in onze groepen en op onze scholen zijn

**'allemaal anders
geen eentje gelijk
allemaal vogels
aan variatie zo rijk ...'**

Kom naar de conferentie Collectief Inclusief op 21 januari 2008 te Ede!

1. Een inspirerend en boeiend programma met als sprekers

- Prof Dr Len Barton, Professor of Inclusive Education, Institute of Education, University of London
- Mw. drs. Margot Kraneveldt, lid Onderwijscommissie en Tweede Kamerlid namens de PvdA

Inclusiefestival 2008

2. Een rijk Inclusiefestival met voorbeelden waarin succesvol gewerkt wordt om alle kinderen mee te laten doen.

Vier keer kiezen uit meer dan 10 parallelsessies over:

- 1. De inclusieve leraar**
- 2. Ervaring met inclusie**
- 3. De inclusieve klas**
- 4. Inclusief passend beleid**

Ruim 1000 mensen namen in 2007 deel aan het Congres Collectief Inclusief. Het collectief

van Opleidingen Speciaal Onderwijs (OSO's) en LBib is inmiddels versterkt en verbreed.

Zij is nu druk met de voor-

bereidingen voor het vervolg: Op maandag 21 januari 2008 vindt er een groot

Inclusiefestival plaats

Locatie: Reehorst te Ede.

Informatie:

Kennisnet Leerlingzorg

Congres: VVERSTERK

Verder!

do 24.01.08

[terug naar agenda>>](#)

5de ledendag op 13 maart 2008 Het eerste lustrum LBib:

Op 6 november 2004 hadden we onze eerste Algemene Leden Vergadering. We komen op 13 maart 2008 voor de 5e keer bij elkaar! Dit betekent dat wij dan het eerste lustrum kunnen gaan vieren.

Een ledenvergadering is binnen een vereniging het hoogtepunt van het jaar. Het bestuur legt verantwoording af over genomen stappen en leden kunnen meebeslissen over de toekomst van hun vereniging. Omdat het bestuur zoveel mogelijk leden wil ontmoeten, proberen we er steeds een aantrekkelijke dag van te maken.

Dit jaar willen we er vanwege het eerste lustrum een bijzonder boeiende dag van maken. De voorbereidingen zijn in volle gang. Binnenkort presenteren we al onze concrete plannen.

Het thema staat vast en dat zullen we hier alvast bekend maken:

Bekwaamheidseisen Intern Begeleiders

Deze worden binnenkort in concept gepubliceerd op de website van de LBib. Tijdens de ledendag zullen er rondom dit thema enkele presentaties zijn. En natuurlijk gaan we hierover met elkaar in gesprek. Ook ontbreekt de vrolijke noot op deze feestdag niet, maar de inhoud daarvan vertellen we niet! We kunnen alleen al wel verklappen, dat het bij het feestelijk karakter van deze dag hoort!

Verder hebben we Paul Abma, die landelijk bekendheid geniet als onderwijstrainer, bereid gevonden het middagprogramma te verzorgen. Paul is in staat op een inspirerende wijze mensen aan het denken te zetten. Voor meer informatie: zie zijn website www.onderwijstraining.nl.

We hebben een mooie locatie in het midden van het land gevonden. Goed bereikbaar met het openbaar vervoer en met eigen vervoer.

Houd dus allemaal donderdag 13 maart vrij. Na de conferentie Collectief-inclusief 2 (21 januari 2008) kunt u zich gaan inschrijven. Houd dit op de website van de LBib in de gaten.

Wij hopen veel van onze collega's op de ledendag te kunnen begroeten.

5. Creatief met inclusie

Voor elke doelgroep en onderwijssoort is er wat te halen: directeuren VO en PO, IB-ers, docenten,(zorg)coördinatoren VO, REC's, AB-ers, onderwijsbegeleiders, enz. enz.

3. Een ontroerende uitvoering van de Blauwe Vogel van Maurice Maeterlinck door theatergroep De Nieuwe Koning.

4. Een boeiende ontmoeting met honderden collega's, die weten dat in onderwijs de basis wordt gelegd voor het leven in een veelkleurige en open maatschappij.

Bekijk het programma op www.collectief-inclusief.nl

(onderdeel van de exclusieve poster, die iedere deelnemer aan de conferentie ontvangt!)

[terug naar agenda>>](#)

De Daisy-speler: ervaringen van gebruikers

Marjolein Fictorie-Hamstra en Susan Effing

Onderzoek

Daisy spelers zijn voorleesapparaten die worden gebruikt door blinden, slechtzienden en kinderen met ernstige dyslexie. In november 2006 is door Lexima onderzoek verricht onder ouders en leerkrachten van dyslectische kinderen die een Daisy speler gebruikten. Er is een webbased vragenlijst rondgestuurd naar 451 personen van wie een e-mail adres bekend was. Van 110 personen (response 24%) kwam een reactie terug. Verschillende aspecten in het gebruik van de Daisy speler werden onderzocht. In dit artikel vindt u een overzicht van de resultaten van het uitgevoerde onderzoek. Het geeft een goed beeld van de gebruikservaringen met Daisy spelers.

Wie gebruikt de Daisy speler?

De gemiddelde leeftijd van de gebruikers in deze enquête is 12;6 jaar. Het gebruik in het middelbaar onderwijs en het basis-onderwijs is ongeveer gelijk; 39 respondenten zitten in de groepen 5, 6, 7 of 8 van de basisschool, tegen 42 in het middelbaar onderwijs (brugklas, vmbo, havo of vwo).

Het AVI - niveau van de gebruikers varieert van 3 tot 9+ .

Verversterk is een landelijk project dat de kwaliteit van de voor- en vroegschoolse educatie (VVE) wil versterken door scholing en ondersteuning te bieden aan beroepskrachten die direct of indirect met VVE te maken hebben.

Locatie: RAI, Amsterdam

Informatie: VVE Congres

LNA conferentie PO Vroeg geleerd met autisme! di 29.01.08

Leerlingen met autisme worden vaak gepest omdat zij anders zijn. We laten u al spelender-wijs zien hoe Je hoort erbij! kan bijdragen aan de

Het moet voor iedereen een echte ontmoetingsdag en feestdag worden. Netwerken, bijpraten en op de hoogte worden gebracht van het laatste nieuws rondom ons boeiend vak! Wie wil dit nog missen?

Tot de 13 de maart!!

Namens het bestuur van de LBib, Permanente werkgroep Professionalisering

[terug naar agenda>>](#)

Dinsdag 15 april 2008 2e IB-beurs: de IBer aan zet!

De LBib organiseert in het jaar dat er geen NOT is de IB-beurs: een beurs die speciaal gericht is op de intern begeleider. Twee jaar geleden vond dit evenement voor de 1e keer plaats. Uit de evaluatieformulieren bleek dat de beurs aan een behoefte voldeed. De bezoekers wilden graag dat dit herhaald zou worden. Een traditie is dus geboren! De organisatie is wel iets veranderd. Zo komt er dit keer wel een centrale opening, door de staatssecretaris van onderwijs, Sharon Dijksma. Zij zal in elk geval spreken over de IB'er en passend onderwijs.

Ook Bart van Kessel zal een plenaire lezing verzorgen. Hij werkte als

Redenen om een Daisy speler te kopen

Ondanks dat veel tijd en energie wordt gestoken in het verwerken van leerstof, blijven de schoolprestaties van dyslectici vaak achter bij het gemiddelde niveau. Hierdoor hebben zij dikwijls ook te maken met een verlies van zelfvertrouwen, een laag zelfbeeld of faalangst. Dyslexie is een complex taalprobleem. Niet alleen kost het veel moeite foutloos en vlot te leren lezen en spellen, maar speelt het ook een rol bij allerlei vaardigheden waarbij taal een belangrijke factor is. Dit zie je terug in de redenen waarom een Daisy speler wordt aangeschaft. De belangrijkste reden is het verlies aan zelfvertrouwen van het kind (43%), direct gevolgd door de achterstand die wordt opgelopen in de klas (38%). Veel gebruikers (41%) geven ook de reden andersi aan, zoals het besparen van tijd- en energie die wordt besteed aan het lezen, het bevorderen van het lezen en de leesmotivatie en het bevorderen van de zelfstandigheid van de leerlingen. Een respondent gaf aan dat het kind met behulp van de Daisy speler in staat was boeken te lezen die hem interesseerden, terwijl hij zonder de Daisy speler genoodzaakt was boeken te lezen die voor veel jongere kinderen bedoeld zijn.

Toepassing in de praktijk

Door het gebruik van de Daisy speler kan de gebruiker de inhoud van boeken, tijdschriften en andere documenten tot zich nemen zonder zelf de tekst te hoeven lezen. Dit maakt het apparaat erg geschikt voor blinde en slechtziende mensen, maar zeker ook voor mensen met ernstige dyslexie. Het actief meelesen in het boek is vaak lastig.

Uit de enquête blijkt dat de Daisy speler om meerdere redenen wordt gebruikt. De meest genoemde zijn het vergroten van de zelfstandigheid en het voorlezen van van lees- en studieboeken. De Daisy speler wordt zowel thuis als op school gebruikt. 43% van de gebruikers gebruikt de Daisy speler alleen thuis. Een opvallende uitkomst bij deze vraag was dat 21% van de respondenten aangaf dat zij een Daisy speler hebben aangeschaft voor hulp bij spellen en schrijven. Dat is niet meteen logisch omdat er in de Daisy speler geen functies aanwezig zijn zoals in geavanceerde software, die directe ondersteuning bieden bij het spellen en schrijven.

Hoe wordt een Daisy speler aangeschaft?

Een Daisy speler is een voorleesapparaat. De vijf apparaten die beschikbaar zijn verschillen vooral qua uiterlijk van elkaar. De Victor Reader Classic Plus en de Plectalk zijn tafelmodellen, de Wave en de Scholar lijken meer op een discman en de Professor is een heuse radio/cd-speler. Toch is de werking anders dan van een gewone cd-speler. Dat informatie hierover wenselijk is, blijkt uit de enquête. Meer dan 90% van de respondenten laat zich

acceptatie van leerlingen die anders zijn en bieden u lesmateriaal om pesten aan te pakken. Ook de taal, rekenen en sociale vaardigheden komen tijdens deze conferentie aan bod.

Locatie: Jaarbeurs te Utrecht

Informatie:

Landelijk Netwerk Autisme

Studiemiddag Geheimhouding woe 30.01.08

Veel hulpverlenende begeleiders lopen tegen de grenzen van vertrouwelijkheid aan. Wat moet je doen als je kennis hebt van een

senior beleidsmedewerker bij VOS/ABB. Vanuit die functie was hij namens het project WSNS Plus en WSNS OAB betrokken bij het project Zorg in en om School. Als uitvoerend deelprojectleider voor WSNS Plus is hij verantwoordelijk voor het traject Samenwerking in de regio van WSNS Plus. Hij heeft uitgebreide ervaring met projecten op het gebied van der samenwerking tussen het onderwijs en jeugdgevoorzieningen. **Het thema van zijn lezing is de IB'er aan zet.**

De beurs zal nu nog uitgebreider zijn dan de 1e keer. Er staan **60 stands** van uitgeverijen en organisaties die voor IB'ers interessant zijn. Hierbij kunt u denken aan uitgeverijen, materialen, methodieken, coaching en opleidingsinstituten. U kunt hier naar hartelust snuffelen en kijken naar de nieuwste materialen, leerlingvolgsystemen, cursussen of opleidingen.

Naast de stands, die de hele dag bezocht kunnen worden, is er een aanbod van 56 (!) workshops. Verdeeld over 4 blokken op de dag is er keuze uit 14 publiek parallel workshops. Ook zullen er nog 2 gastlezingen zijn, verzorgd door Luc Greven (Sardes) en Arjan Clijsen (1 zorgroute, WSNS+ en KPC). Als de inschrijving op onze website opent, kunt u direct al kiezen voor 2 workshops. Als u nog meer workshops wilt bezoeken kunt u op de dag zelf kijken waar er nog plek is. Op de website kunt u binnenkort de informatie over de workshops vinden.

informereren over de Daisyspeler voordat tot aanschaf wordt overgegaan. Het meest wordt afgegaan op de informatie die wordt verstrekt door de adviseurs van Lexima, de school of de behandelaar. Andere bronnen van informatie zijn Dedicon (voorheen FNB), Balans/Woortblind en het internet. Belangrijke aspecten voor de aanschaf zijn met name de beschikbaarheid van studieboeken op daisy CD's. Belangrijke overwegingen zijn het bedieningsgemak van het apparaat en het advies van de behandelaar.

Vergoeding door zorgverzekeraar

Er zijn soms mogelijkheden het bedrag voor aanschaf van een hulpmiddel gedeeltelijk of helemaal terug terug te krijgen. Hierbij valt te denken aan het Persoonsgebonden budget (PGB) of belastingteruggave voor uitgaven bij chronische ziekten, waar dyslexie onder valt. In de zorgverzekeringswet bestaat aanspraak op vergoeding van een Daisy speler voor gebruik in de thuisituatie, als het kind is uitbehandeld door een orthopedagoog of gekwalificeerd psycholoog. Remediering op school valt niet onder dit criterium. In deze enquête werd specifiek gevraagd naar de vergoeding door de zorgverzekeraar. 83% Van de ouders gaf aan een verzoek tot vergoeding bij de zorgverzekeraar te hebben ingediend, maar slechts bij eenderde van de aanvragen werd de vergoeding toegewezen. Vaak werd een verklaring van een orthopedagoog of psycholoog toegevoegd, iets minder vaak ook een van de huisarts. Vergoedingen worden dus lang niet altijd toegekend, het is belangrijk tevoren de mogelijkheden te onderzoeken. Organisaties als Balans, Woortblind en Lexima maken zich sterk om meer vergoedingen en subsidies voor dyslexiehulpmiddelen los te krijgen.

Tevredenheid

Aan de gebruikers van de Daisy speler is gevraagd in hoeverre zij tevreden zijn met het hulpmiddel. Voldoet deze aan de verwachtingen? Een op de vijf respondenten is minder of helemaal niet tevreden over de Daisy speler. Vaker genoemde redenen hiervoor zijn dat kinderen er onvoldoende mee geholpen zijn of niet goed weten hoe de Daisy speler werkt en er derhalve er niet optimaal gebruik van kunnen maken. De handleiding bood in deze gevallen onvoldoende uitkomst. In andere gevallen had een kind veel tijd nodig om de Daisy speler te leren bedienen. Het overgrote deel van de kopers (81%) geeft aan dat de Daisy speler voldoende tot ruimschoots aan de verwachtingen voldoet. Kinderen met een Daisy speler kunnen zelfstandig werken, waardoor het zelfvertrouwen merkbaar groeit. Het (passief) lezen van lange teksten vormt niet langer een probleem en de kinderen kunnen weer met de rest van de klas meedoen en blijven. Door het gebruik van een Daisy speler gaat niet alle energie meer naar het lezen en is ook het naar school gaan minder inspannend.

strafbaar feit? Wanneer moet wel en

wanneer moet niet handelen?

Locatie: Ede

Informatie: InCompany

Ook dit keer hebben we gekozen voor de locatie **NBC te Nieuwegein**.

Dit ligt centraal in het land, je kunt er gratis parkeren en er is voldoende ruimte voor de stands en voor alle workshops. Bij de toegangsprijs is de lunch inbegrepen.

Praktische gegevens op een rij:

- Dinsdag 15 april 2008 in het NBC te Nieuwegein.
- Openingstijden: van 9.30 uur - 16.30 uur
- Openingslezing (Sharon Dijksma): 10 uur
- Lezing Bart van Kessel: 13.00 uur
- 60 stands, 56 workshops, 2 gastlezingen.
- Toegangsprijs (incl. lunch): leden € 40, niet-leden € 65.
- Informatie en inschrijving binnenkort op www.lbib.nl, klikken op IB-beurs.

Houd onze website in de gaten!

[terug naar agenda>>](#)

Verslag van de conferenties Kwaliteitsagenda PO

Ruim 180 onderwijsgangmakers spraken op 19 en 26 november met staatsecretaris Sharon Dijksma en elkaar over de Kwaliteitsagenda PO - Scholen voor morgen. Deze gangmakers zijn de leraren, schoolleiders en anderen die direct rond de school of in de educatieve infrastructuur werken en bekend staan als trekkers van school- en onderwijs-ontwikkeling. Doel van de bijeenkomsten was het bespreken van de gezamenlijke agenda

De studiematerialen worden geleverd door Dedicon. De meeste gebruikers zijn tevreden tot ruimschoots tevreden over de diensten van Dedicon en geeft een gemiddelde waardering van

4,2 op een schaal van 5. Men is tevreden over de volledigheid van het assortiment boeken. Ook worden de gevraagde boeken worden over het algemeen snel geleverd. Gebruikers zijn minder te spreken over het zoekstelsel op de Daisy-CD's. Met name bij de oudere Daisy spelers is dit minder gebruiksvriendelijk. Deze CD's zijn overgezet van cassettes en niet digitaal opgenomen zoals de nieuwere CD's. Op de overgenomen materialen is het niet mogelijk om een goed zoekstelsel aan te brengen. Het is wel mogelijk om zelf bladwijzers aan te maken.

Dit kost echter wel meer tijd.

De Daisy speler helpt leerlingen op school bij het lezen van teksten. In de groepen 5 en 6 van de basisschool blijkt dit voldoende te zijn om de kinderen zoveel mogelijk verder te helpen. Er is geen duidelijke behoefte aan extra ondersteuning. In de twee hoogste groepen van de basisschool neemt de vraag naar extra ondersteuning toe. Leerlingen vinden het, naast de ondersteuning bij het lezen, steeds belangrijker dat zij hulp krijgen bij het spellen, bij de uitspraak van Engelse woorden en bij het maken van samenvattingen. In de brugklas van het voortgezet onderwijs zijn bovenstaande punten nog belangrijker dan op de basisschool geworden. In veel gevallen biedt de Daisy speler dan onvoldoende mogelijkheden en bestaat er duidelijk behoefte aan ondersteuning op meerdere gebieden. Dit komt overeen met het patroon van op het antwoord De Daisy speler wordt niet meer of minder vaak gebruikt dan in het begin. In groepen 5 en 6

Autisme Introductie cursus za 02.02.08

Na afloop van de cursus heeft u een introductie gehad in de educatieve benadering

bij mensen met een

autismespectrumstoornis en kunt u een vertaalslag maken naar de praktijk.

Vierdaagse cursus.

Informatie: Fontys

Minisymposium

Kansrijke Taal

woe 06.02.08

Een trainer Kansrijke Taal zet tijdens het minisymposium de hoofdlijnen van het concept uiteen. Van een leerkracht (trainer) hoort u hoe een gecertificeerde Kansrijke Taalschool het concept in de praktijk invulling heeft gegeven.

Locatie: Obs Meester

Sieberingschool in Nieuw Balinge

Informatie: [Kansrijke taal](#)

voor duurzame verbetering van het primair onderwijs.

Beide bijeenkomsten openen met een toespraak van de staatssecretaris.

De speeches benadrukten dat Nederlandse kinderen gelukkig zijn - en gelukkige kinderen zijn leergierige kinderen - en dat het Nederlandse onderwijs goed is. Maar nog niet alles gaat goed. Kinderen met een achterstand lopen die vaak niet in en de positie van Nederland in internationale vergelijkingen valt terug. Kortom, wat slecht is moet goed, wat goed is moet beter.

Taal en rekenen

Taal en rekenen staan centraal in de agenda. Gebrekkige beheersing daarvan blijkt immers vaak de belangrijkste blokkade om kinderen hun volledig potentieel waar te laten maken. Daarbij doet de Kwaliteitsagenda geen afbreuk aan de brede opdracht van scholen en hun autonomie om het onderwijs in te richten. Een focus op taal en rekenen kan in de praktijk goed gecombineerd worden met een rijke leeromgeving. Taal- en rekenonderwijs kan echter effectiever. Pilots laten zien hoe dit kan en hoe snel het resultaat kan hebben. Effectief tijdgebruik en hoge eisen stellen aan het kind kunnen de resultaten een stuk verbeteren.

De kwaliteit van de leraar

De kwaliteit van de leraar bepaalt de kwaliteit van het onderwijs. Leraren kunnen meer van elkaar leren en zo een breder handelingspalet krijgen. Er is genoeg kennis over vakdidactiek en beproefde lesmethoden. Leraren moeten investeren in hun vakmanschap. Het actieplan Leerkracht schetst hoe de positie van de leraar en de schoolleider versterkt kunnen worden. Zij moeten zich kunnen concentreren op hun kerntaken, resp. lesgeven en onderwijskundig leiderschap. Daarom wordt zijn investeringen in ondersteuning, bijvoorbeeld conciërges nodig.

Referentieniveaus

Om de kwaliteit te kunnen verbeteren moet het kwaliteits-niveau bekend zijn. Scholen kunnen de aanwezige kennis over kwaliteit beter gebruiken. Leeropbrengsten moeten daarbij niet alleen met een eindtoets gemeten worden, maar continue, met een leerlingvolgsysteem. De gegevens van het leerlingvolgsysteem helpen om de prestaties binnen de school in kaart te brengen. Voor goede vergelijking van de prestaties worden referentie niveaus ontwikkeld. Deze moeten goed aansluiten bij de werkelijkheid op school. De Expertgroep Doorlopende Leerlijnen komt hierover in begin 2008 met een advies.

van de basisschool geeft 8% aan geen of minder gebruik te maken, terwijl dit in groep 7-8, 31% is. In de brugklas, respectievelijk het VMBO en Havo/VWO zijn deze percentages 20%, 34% en 27%. Hetzelfde beeld is te zien bij gebruikers die in 2006 zijn gestart en gebruikers van voor 2006: respectievelijk 9% en 39% zegt minder vaak of geen gebruik meer te maken van de Daisy speler.

Naarmate de leerlingen ouder worden neemt de behoefte aan extra ondersteuning naast het lezen toe. Hoewel de Daisy speler een belangrijk hulpmiddel blijft en veelvuldig wordt ingezet, worden bepaalde functies gemist. De behoefte aan met name woordenboeken, Engelse uitspraak en hulp bij het spellen en het maken van samenvattingen neemt toe. 40% Van de respondenten geeft aan dat die behoefte onmiddellijk aanwezig is en nog eens 47% verwacht dat die behoefte er in de toekomst zal zijn.

Conclusie

Voor het grootste deel van de gebruikers voldoet de Daisy speler aan de verwachtingen die men er van heeft. Met het vorderen van de schoolcarrière blijkt bijna 90% van de leerlingen met dyslexie naast een voorleeshulpmiddel ook behoefte te hebben aan ondersteuning bij spellen, het gebruik van woordenboeken, de uitspraak van vreemde talen en het maken van samen-vattingen. We kunnen stellen dat dit een mooie uitkomst is van het uitgevoerde onderzoek. Geschikte hulpmiddelen zijn belangrijk voor kinderen en volwassenen met dyslexie. Toegang tot informatie moet immers mogelijk zijn voor iedereen en niet worden belemmerd door de dyslexie.

Marjolein Fictorie is orthopedagoog en dyslexie-ICT adviseur voor Lexima. Susan Effing is als orthopedagoog werkzaam bij het Instituut Nienkamp in Almelo. Correspondentie adres:

marjoleinfictorie@hotmail.com

[terug naar agenda>>](#)

Dyslexie en toetsen

Studiedag Dyslexie en ICT di 12.02.08

De Studiedag Dyslexie en ICT is speciaal voor professionals uit het onderwijs die op een gedegen wijze kennis willen maken met de didactische toepassingsmogelijkheden van dyslexie-ICT ondersteuning

Locatie: Leusden, Lexima

Informatie: [Lexima](#)

Lexima
ICT voor beter lezen en leren!

De Kwaliteitsagenda wordt met het veld verder uitgewerkt en inhoud gegeven.

Hiervoor wordt onder de vlag van de PO-raad een project-bureau kwaliteit opgericht, dat o.a. jaarlijks rapporteert en adviseert over de uitvoeringsstrategie.

Op 19 november voerde Jozef Kok in de vorm van een RUR-debat gesprekken met [Annemie Martens \(algemeen directeur van PlatOO\)](#), Peter Slegers (hoogleraar onderwijskunde) en Michael Fullan (hoogleraar aan de Universiteit van Toronto).

Na het RUR-debat stak jonge leerkracht Job Christians de aanwezigen een hart onder de riem met zijn enthousiasme over wat mogelijk is in het onderwijs. Er zijn veel barrières die energie en enthousiasme kosten, maar Job blijft geïnspireerd door zijn held op zoek naar ja in het land van nee. De zaal op 19 november was te klein voor het grote aantal aangemelde gangmakers. Daarom was er op 26 november een extra avond in Den Haag. De vier workshops van 19 november en de discussie met de staatssecretaris op 26 november hadden een aantal gemeenschappelijke uitkomsten.

Plenaire afsluiting

Op 19 november sprak de staatssecretaris een slot-beschouwing uit. Op 26 november beantwoordde ze vragen uit de zaal. Ze stipte daarbij nog de volgende nieuwe punten aan:

De overheid moet zeer terughoudend zijn met de taken die bij het onderwijs worden neergelegd. De focus op taal en rekenen moet in stand blijven.

Het pedagogisch klimaat is cruciaal voor de kwaliteitsagenda. Leerlingen moeten in een goed klimaat kunnen leren.

De kwaliteitsagenda past ook binnen passend onderwijs. De ketenaanpak en het individueel verhogen van de leer-opbrengsten zitten ook in deze agenda. Het onderwijs moet passend worden gemaakt voor de kinderen. Je zou passend onderwijs, de Kwaliteitsagenda en het actieplan Leerkracht als een drieslag kunnen zien. Ze liggen in elkaars verlengde.

Over de kwaliteitsagenda blijven wij communiceren. Alle gangmakers krijgen de aangepaste versie van de agenda en het verslag van de twee bijeenkomsten. Via het internet, maar ook op andere manieren, blijven wij over de Kwaliteitsagenda in contact.

Cito wordt internationaal erkend als expert in het ontwikkelen en afnemen van examens en toetsen. Naast de Eindtoets Basisonderwijs, beter bekend als de Citotoets, doet Cito nog veel meer voor het primair onderwijs. Omdat het belangrijk is zicht te houden op de ontwikkeling van elke individuele leerling heeft Cito een Leerling- en onderwijsvolgsysteem waar naast de Citotoets ook de Entreetoetsen voor groep 5, 6 en 7 en de LVS-toetsen voor groep 1 t/m 8 deel van uitmaken. Bijna alle basisscholen werken met een of meer onderdelen uit dit Leerling- en onderwijsvolgsysteem. Maar hoe wordt er in de Citotoets, de Entreetoets en de LVS-toetsen eigenlijk omgegaan met dyslexie?

Citotoets en Entreetoets

Zowel van de Citotoets als de Entreetoets is er voor dyslectische leerlingen die in het bezit zijn van een dyslexieverklaring een gesproken versie van de opgavenboekjes op cd beschikbaar. De cdfs worden door de leerlingen individueel gebruikt. Om de rest van de klas niet te storen, dient de leerling de toets afgezonderd van de overige leerlingen te maken of een koptelefoon te gebruiken. Voor dyslectische leerlingen die niet in het bezit zijn van een dyslexieverklaring, kan de zwart/wit-versie (oorspronkelijk bedoeld voor kleurenblinde leerlingen) of de vergrote versie (oorspronkelijk bedoeld voor slechtziende leerlingen) van de opgavenboekjes toch enige hulp bieden. De leerlingen worden dan niet door de vele kleuren afgeleid. Bovendien bevordert de vergrote weergave de woord-herkenning. Alle dyslectische leerlingen kunnen tevens extra tijd krijgen. De leerkracht kan zelf bepalen hoeveel tijd een dyslectische leerling voor de toets krijgt.

LVS-toetsen

In tegenstelling tot de gesproken versie bij de Citotoets en de Entreetoets, zijn er geen gesproken versies van de LVS-toetsen. Bij een aantal toetsen, bijvoorbeeld technisch en begrijpend lezen, is dit een bewuste keuze omdat het kunnen lezen van schriftelijk materiaal onderdeel is van de te toetsen vaardigheid en er alternatieve mogelijkheden zijn voor dyslectische leerlingen (begrijpend luisteren in plaats van begrijpend lezen). Bij andere toetsen, bijvoorbeeld Rekenen-Wiskunde, is auditieve ondersteuning wel mogelijk. Ook voor de meeste LVS-toetsen geldt dat dyslectische leerlingen extra tijd kunnen krijgen om de toetsen te maken. Dit geldt niet voor de toetsen Leestempo en DMT (toetsen op het gebied van technisch lezen) waar het vlot kunnen

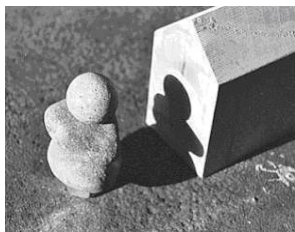

Autisme Centraal
Autismeweek
ma18.02.08 en
vrij 22.02.08

Met onder meer workshops over
autisme en sensorische ervaringen,
autisme en motivatie, autisme en
verstandelijke beperking, autisme in
het regulier onderwijs, autisme en
kleuters, autisme en vrije tijd,
autisme en generaliseren.

Locatie: Almelo

Informatie: Autisme Centraal

Ga voor het uitgebreide verslag naar: <http://schoolaanzet.nl/gangmakers/verslag>

Je kunt ook van alles op de hoogte blijven door je aan te melden voor de nieuwsbrief. Ga dan naar: <http://schoolaanzet.nl/gangmakers>

[terug naar agenda>>](#)

Persoonlijke impressie van het Dyslexiecongres van 22-11- 2007 in de Galgenwaard in Utrecht (hetzelfde congres als op 23-11-2007)

Enigszins sceptisch ben ik afgereisd naar dit congres; niet in de laatste plaats omdat er erg veel propaganda voor was gemaakt maar ook: Wat valt er (nog) voor nieuws te melden na zoveel jaren congressen? Ik heb me aangemeld voor de twee lezingen van Prof van der Leij en Leo Blomert. Tussendoor de markt bezocht die ik overigens aan de magere kant vond. Daar heb ik weinig nieuws kunnen vinden.

Allereerst de lezing van Van der Leij:

In vogelvucht werden de definitie van dyslexie, de criteria, de onderkende en verklarende diagnose en de daarvan afgeleide specifiek pedagogisch-didactische behoeften besproken. Het accent werd door hem gelegd op de co-morbiditeit. Verder heeft hij wat uitgebreider stilgestaan bij dyslexie als genetische aandoening en wat dat voor effect heeft op de ontwikkeling. Vervolgens heeft Van der Leij aandacht besteed aan de verhouding dyslexie versus andere leerproblemen en via een schema van uitsluiting kwam hij tot de 3% grens die op dit moment zo in de picture staat met betrekking tot de (mogelijke) vergoeding binnen de zorg-verzekering. Op dat moment waren we bij de kern van de discussie aanbeland:

WIE doet WAT op WELK niveau en WIE is VERANTWOORDELIJK?

- Volgens van der Leij gebeurt aanmelding op basis van diagnostiek.

De schoolbegeleider (wie hij hiermee bedoelde was niet duidelijk) heeft de

ontsleutelen van respectievelijk teksten en woorden centraal staat en er sprake is van een beperkte, vastgestelde toetsstijd.

Taal en lezen

Veelgebruikte LVS-toetsen op het gebied van taal en lezen zijn de toetsen **technisch lezen, begrijpend lezen, luisteren, spelling en woordenschat**. Vanzelfsprekend is er geen gesproken versie van de LVS-toetsen op het gebied van technisch lezen. Bij deze toetsen gaat het er immers om de technische leesvaardigheid van kinderen in kaart te brengen: kunnen de kinderen geschreven tekst op een juiste manier ontsleutelen? De instructies bij deze toetsen worden wel gesproken, maar de woorden of de tekst zelf moeten door het kind gelezen worden.

Ook bij begrijpend lezen is er bewust voor gekozen geen gesproken versie van de toets uit te brengen. Het doel van deze toets is vaststellen hoe goed kinderen geschreven tekst kunnen begrijpen. Dyslectische leerlingen kunnen eventueel de toetsen op het gebied van (begrijpend) luisteren maken als alternatief.

Tussen de toetsen begrijpend lezen en luisteren zijn namelijk veel overeenkomsten, met name als het gaat om vaardigheden zoals het afleiden en integreren van informatie uit een tekst. Bijvoorbeeld het kunnen benoemen van de hoofdgedachte of de bedoeling van de tekst komt in beide toetsen aan de orde. Alleen gebeurt dit bij de toetsen luisteren aan de hand van gesproken, (veelal) authentieke teksten die specifiek toege-snedden zijn op het in kaart brengen van de begripsvaardigheid van gesproken materiaal.

Bij de toetsen Spelling is sprake van woorddictees, zinsdictees en bij de nieuwe toetsen voor groep 3 t/m 5- van meerkeuze vragen gericht op het identificeren van spellingfouten. Bij de nieuwe toetsen wordt op basis van de score op een startmodule gekozen voor een eenvoudigere of moeilijkere vervolgmodule. Deze moeilijkere vervolgmodule bestaat voor groep 4 en 5 uit meerkeuzevragen die door de leerlingen zelf gelezen moeten worden. De leerkracht kan er echter voor kiezen alle leerlingen of bepaalde leerlingen, bijvoorbeeld dyslectische leerlingen, los van hun score op de startmodule het makkelijkere vervolg voor te leggen waarbij zij niet geconfronteerd worden met geschreven materiaal.

De LVS-toetsen woordenschat worden op dit moment vernieuwd. Bij de nieuwe toetsen voor groep 3 moet de leerling het juiste plaatje bij een mondeling aangeboden woord aanstrepen. Vanaf

Ledendag LBib

Do13.03.08

Informatie volgt z.s.m. via www.lbib.nl

Studiedag hoogbegaafdheid in het basisonderwijs
woe 26.03.08

supervisie.

Diagnostiek bestaat uit:

- onderzoek naar criteriumvaardigheden m.b.t. lezen/spelling
- er moeten problemen zijn binnen de differentiaal diagnostische vaardigheden te weten de: semantische taalvaardigheid, de auditieve woordherkenning en het niet-verbale woordgebruik.
- Typische cognitieve vaardigheden
- Algemeen cognitief niveau van het functioneren (de wetmatigheid is dat het IQ stijgt)
- Co-morbide verschijnselen

- Van der Leij gaat uit van hulp op niveaus en de effectiviteit van die niveaus:

• **Niveau 1:** Alle vormen van extra hulp. De regie ligt bij de groepsleerkracht. Hij maakt daar terloops de opmerking dat die dan niet zo effectief is. Dan duurt het stellen van de diagnose 2 tot 2 en een halfjaar. In het Inspectierapport van 2004-2005 staat dat de implementatie van het Protocol Dyslexie hoge prioriteit moet krijgen.

• **Niveau 2:** Dit is het experimentele stadium en hij ziet hier een toenemend gebruik. In deze fase moet er gedurende een periode van 20 weken individuele RT gegeven worden (4x per week een half uur). Van der Leij gebruikt de Rotterdamse aanpak als voorbeeld (zie art. in het Tijdschrift voor Orthopedagogiek uit jaargang 2006). Hij onderschrijft de noodzaak van deze fase omdat: dyslexie moet blijken omdat er sprake is van een zekere natuurlijke weerstand in het gebied van de RT.

• **Niveau 3:** Hulp op dit niveau is dus eigenlijk pas aan het begin van groep 5 aan de orde. Volgens Van der Leij is er veel quasi-experimenteel onderzoek in de Nederlandse Leesklinieken (er is wel sprake van een/meerdere proefgroepen maar geen controle groepen). Bovendien varieert het aantal behandelingen van 24 tot 80 uur en, niet geheel onbelangrijk: het beginniveau in leeftijd en ernst varieert nogal!
Van der Leij neemt de stelling in: Alle therapieën werpen hun vruchten af. Echter: Hoe ernstiger het probleem, des te langer de behandeling en des te minder het resultaat.

Waar wil hij voor pleiten?

Voor een goede aanpak en een goede behandeling moeten er:

groep 4 bestaan de toetsen uit korte meerkeuzeopgaven die in ieder geval in groep 4 door de leerkracht worden voorgelezen.

Rekenen-Wiskunde

Bij de toetsen op het gebied van Rekenen en Wiskunde gaat het om het in kaart brengen van de rekenvaardigheid. Hierbij wordt de gebruikte taal bewust zo eenvoudig mogelijk gehouden. De afnamen in groep 3 en medio groep 4 worden klassikaal geleid waarbij de leerkracht de opgaveteksten opleest. Bij de afname eind groep 4 leest de leerkracht de opgaveteksten van het eerste deel op; bij het tweede deel staan de teksten in het opgavenboekje. De leerlingen kunnen deze teksten zelf lezen, maar de leerkracht kan er desgewenst voor kiezen deze teksten voor te lezen. Vanaf groep 5 lezen de leerlingen de opgaveteksten zelf. Als de toetsen digitaal worden afgenomen is daarbij auditieve ondersteuning mogelijk (voor alle groepen).

Toekomstige ontwikkelingen

Cito heeft nauw contact met het Masterplan Dyslexie. Mochten er in de toekomst richtlijnen ten aanzien van (toets)materiaal voor dyslectici worden geformuleerd, dan zal Cito daar waar mogelijk op inspelen. Verder ontwikkelen Cito en het Expertisecentrum Nederlands momenteel in opdracht van het Masterplan Dyslexie een screenings- en signaleringsinstrument Dyslexie voor groep 2 t/m 8.

Annemieke de Jonge - Cito

[terug naar agenda>>](#)

Plusklas het Talent in Harderwijk

Iedere school heeft leerlingen wiens vorderingen op het gebied van een of meerdere vakken reden zijn om dat kind extra hulp aan te bieden. Samen rekenen in een groepje op de gang met een juf erbij of alleen met een meester de spellingswoorden nog eens doornemen. Voor deze kinderen zijn er handelingsplannen, is er tijd en ruimte en na verloop van tijd worden de resultaten vaak beter. Toch is er een andere groep die ook begeleiding nodig heeft, maar deze niet op elke school krijgt. We hebben het hier over kinderen met een hoog IQ, die creatief nadenken en graag meer eigen mogelijkheden willen ontwikkelen; de meer- en hoogbegaafde leerlingen. Openbare

De studietoelichting is bedoeld voor groepsleerkrachten, intern begeleiders, remedial teachers en directieleden van het basisonderwijs. Voorkennis over hoogbegaafdheid is geen vereiste maar kan bij enkele workshops wel van pas komen. Locatie: Nimac conferentiecentrum, Galvanistraat 13 te Ede Informatie: www.vangerven.biz of [klik hier om het programma als pdf te downloaden](#)>>

**BDA International
Conference - Dyslexia:
Making Links
woe 27.03.2008 en
vrijdag 29 maart 2008**

The conference is designed to appeal to researchers and practitioners at all levels of expertise. We have lined up a pack programme of invited symposia and workshops, a series of introductory seminars and discussions linking theory with practice. Presenters from all over the world will present their research.

- verklaringen modellen opgesteld en gebruikt worden
- mag er niet sprake zijn van een methodestrijd
- is er evidence-based onderzoek nodig.

Waar maakt Van der Leij zich zorgen over?

- Vooral om de mogelijkheid van uitsluiting op niveau 3. Daarvoor draagt hij de volgende argumenten aan:

- minder capabele scholen
- minder capabele ouders
- taalproblemen
- samengaan van leerproblemen en co-morbiditeit vooral met A(D)HD

- algemene zorgen:

- de betaalbaarheid van hulpniveau 2 en 3
- de miskenning van de éverborgení dyslexie
- miskenning van de manifestatie op hogere schoolleeftijd
- de certificering van de hulpverlening op niveau 3 (Balans?)
- het monopolie van de verklaringsmodellen, de diagnostische instrumenten etc.

Na deze lezing was ik mijn sceptische gevoel over de conferentie in een klap kwijt. Van der Leij had in zijn lezing mijn zorgen/bezwaren over de nieuwe vergoeding en regeling in stelling gebracht. Vooral als het gaat om de praktische invulling/mijn praktische vragen:

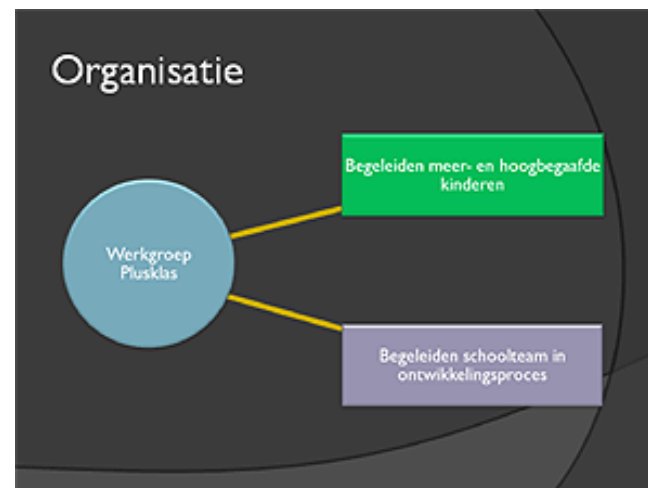
- Welke school heeft er zoveel formatieruimte dat het in staat is aan alle potentiële dyslexiekandidaten een RT programma te bieden van 4x per week een half uur gedurende 20 weken, individueel?
- Wat moeten groepsleerkrachten (groep 3 en 4) er nog allemaal bijnemen om aan de voorwaarden op niveau 1 en 2 te kunnen voldoen en hoe staat de IB-er in dat proces?
- Waar halen scholen de financiën vandaan om elke potentiële dyslect een IQ onderzoek af te (laten) nemen?
- Moeten scholen standaard een orthopedagoog in dienst nemen en, als dat al financieel haalbaar is, komen ze dan binnen het register waardoor hun onderzoek/diagnostiek ook geaccepteerd wordt door de zorgverzekeraar (die blijkbaar die eisen kan gaan stellen)?
- Wat gebeurt er met de leerlingen die buiten de 3% regeling vallen maar wel binnen de groep van 3-10 % in mindere mate met dyslectische verschijnselen? Waar halen scholen de middelen vandaan om die kinderen ook een zorgvuldig ondersteuningsprogramma aan te kunnen bieden?

basisschool Het Talent in Harderwijk werkt sinds een aantal jaren met een speciale klas waar deze kinderen tweemaal per week bijeenkomen, de Plusklas.

In het onderwijs kennen we deze kinderen allemaal. Ze zijn snel klaar met hun werk, lijken niet bijzonder uitgedaagd te worden door de lesstof en worden vaak aangewezen door de leerkracht om een ander kind te helpen met die moeilijke som of het ontleden van dat zinsdeel. Meer- en hoogbegaafde kinderen krijgen op school vaak niet de kans om zich eens goed vast te bijten in een vraagstuk. Hierdoor gaan ze zich vervelen en dit kan leiden tot probleemgedrag, niet alleen binnen de eigen groep, maar ook tot het ontstaan van stoornissen, met name op sociaal-emotioneel gebied. Meer- en hoogbegaafde kinderen zijn sneller geneigd zich eenzaam te voelen dan een gemiddeld presterende leerling.

Op Het Talent komen deze leerlingen twee keer in de week bij elkaar onder begeleiding van een leerkracht in de zogenaamde Plusklas. Het ontmoeten van ontwikkelingsgelijken, het ondersteunen van de sociaal-emotionele ontwikkeling en het aanbieden van uitdagende en speciaal afgestemde leerstof zijn hierbij de belangrijkste doelen.

Maar hoe vind je deze kinderen? Daarvoor heeft Het Talent een speciale werkgroep samengesteld, bestaande uit een Plusklascoördinator, de interne begeleider en een speciaal aangewezen Plusklasleerkracht. De werkgroep heeft zich via literatuur en diverse cursussen gespecialiseerd op het gebied van meer- en hoogbegaafdheid.

De interne begeleider gebruikt de gegevens van het leerlingvolg-systeem en kijkt naar leerlingen die herhaald een voorsprong hebben op het gebied van rekenen en begrijpend lezen. Aan de groepsleerkracht wordt vervolgens gevraagd een observatielijst begaafdheid in te vullen over de

Locatie:

Harrogate, Yorkshire, UK

Informatie: BDA

IB-beurs

Di 15.04.08

NBC Nieuwegein

Info volgt z.s.m. op de website: www.lbib.nl

[lbib.nl](http://www.lbib.nl)

Ik deel de zorgen die Van der Leij heeft aangegeven.

In dit kader wil ik nog eens wijzen op een eerdere nieuwsbrief waarin de map: Leesproblemen en dyslexie in beeld van Marlou Janssen en Ria Kleinen is besproken (Garant Uitgevers, ISBN 90-441-1973-7 NUR 840)

In het tussenliggende blok heb ik de presentatie bijgewoond van twee verschillende aanpakken betreffende diagnostiek / behandeling. Een deel van de presentatie werd verzorgd door Molendrift, een Praktijk in Utrecht van Orthopedagogen en psychologen binnen het Dyslexie Netwerk Utrecht.

Hun hand-out van de lezing kun je vinden op www.oppu.nl/behandelprotocol

Verder kun je informatie vinden op: www.molendrift.nl en www.opm.nl

De tweede grote lezing werd verzorgd door Leo Blomert, auteur van het boek:

Dyslexie in Nederland, theorie, praktijk en beleid (2005). Uitgeverij Nieuwezijds, Amsterdam. ISBN 90 57122170 NUR 772.

Blomert heeft via dit boek verantwoording gegeven over zijn omschrijving van dyslexie, de onderbouwing hiervan en de aanbevelingen richting de Zorgverzekeraars. Mijn eerste reactie was: Zijn standpunt gaat nogal in tegen dat van de gezondheid-raad, het Expertisecentrum Nederland en de gang van zaken met betrekking tot de Protocollen Dyslexie die in omloop zijn. De reactie van de zaal en vooral die van Ria Kleinen versterkte dat gevoel. Wat begon als een lezing dreigde uit te lopen in een pittige discussie van voor- en tegenstanders. Gedurende zijn presentatie probeerde Blomert dit enigszins af te wenden door de discussie uit te stellen omdat hij eerst zijn presentatie af wilde maken.

Wat zei hij zoal?

- uit onderzoek is gebleken dat er een prevalentie is van ernstige Lees- en Spellingproblemen bij 10 % van de populatie. Voor dyslexie is dat 4%; zie het onderzoeksrapport uit 2003 van de CZV)
- dyslexie is geen algemeen leerprobleem
- lees- en spellingproblemen zijn niet specifiek exclusief voor dyslexie
- achterstand en hardnekkigheid zijn ook niet exclusief

Wat is er dan wel nodig?

- Een inhoudelijke onderbouwing van een cognitieve verwerkingsstoornis waarbij het probleem te vinden is in fonologische en orthografische tekorten
- Een duidelijke typering en afbakening: het is een neuro-cognitief informatieverwerkingsprobleem specifiek voor lezen en spellen, specifiek

betreffende leerling. Als de uitslag van deze lijst positief is, komt een leerling in aanmerking voor plaatsing in de Plusklas. Hierover volgt een overleg in de werkgroep en met de andere leden van het team.

Tenslotte worden de ouders uitgenodigd voor een gesprek. Van tevoren wordt een aanmeldingsformulier ingevuld zodat er een genuanceerder beeld ontstaat over de ontwikkeling van het kind en om de ouderbetrokkenheid te verhogen. Als de ouders aan het einde van het gesprek akkoord gaan met plaatsing maakt het kind deel uit van de Plusklas.

Op Het Talent is er gekozen om de Plusklas te vormen uit leerlingen van groep 5 t/m 8. Voor de jongere leerlingen is plaatsing niet wenselijk omdat dan voorbij wordt gegaan aan het doel van het samenwerken met ontwikkelingsgelijken. Voor deze kinderen is er uitdagend lesmateriaal aangeschaft onder andere in de vorm van educatieve spelletjes.

Twee keer per week is er een bijeenkomst van een uur in een daarvoor aangewezen ruimte. De bijeenkomsten hebben een projectmatige aanpak en hebben als doelen om tegemoet te komen aan de intrinsieke drang tot experimenteren, het samen leren plannen en structureren en het werken aan een zelfgekozen onderwerp waarin informatie uit verschillende vakgebieden wordt geïntegreerd. De onderwerpen zijn divers (zie schema bijeenkomsten).

De Plusklaswerkgroep houdt de ontwikkeling van de leerlingen bij door de individuele handelingsplannen te bespreken op vaste momenten in samenwerking met de groepsleerkracht en eventueel met de ouders.

voor taalverwerking.

Hoe verhoudt dit zich met het nieuwe Protocol DDB zoals opgesteld voor de zorgverzekeraar?

Met andere woorden; wat is de dyslexie indicatie? Binnen dit protocol is een pure technische indicator, namelijk de medische, de indicator die in aanmerking komt voor de zorg.

(persoonlijke kanttekening: hier voorzie ik een groot probleem voor de scholen in praktisch opzicht)

- Dyslexie is in ieder geval de indicatie.
- Ernst, specificiteit en het criterium van lezen en spellen op een -1.5 s.d. of lezen -1.0 s.d. + spellen $\bar{n}$ 1.5 s.d. (s.d. = standaard deviatie)
- Er is sprake van 3 variabelen x 2 factoren.

Dyslexie indicatoren:

- Verwerking
- fonologische verwerking: accuratesse + snelheid (snel benoemen / letterklank koppeling / lezen; onderbouw voorop in het onderwijs en spellen in alle groepen)
- snel benoemen van letters/cijfers

Dyslexie indicatie:

- testprestatie in de laagste 10 % van de normpopulatie
- 2 of meer dyslexie indicatoren

Misschien moeten de criteria nog meer verfijnd worden? Daarmee bedoelt Blomert niet dat ze strenger moeten worden maar dat ze meer verfijnd moeten worden o.a. door een relatieve weging van de indicatoren voor onder- en bovenbouw PO.

Voor het onderzoeken en vaststellen van dyslexie verwijst Blomert naar de vereiste deskundigheid die omschreven wordt in zijn protocol omdat deze diagnostici fungeren als POORTWACHTER voor de zorg. Om dit te kunnen bereiken moeten wetgeving en regelgeving worden aangepast.

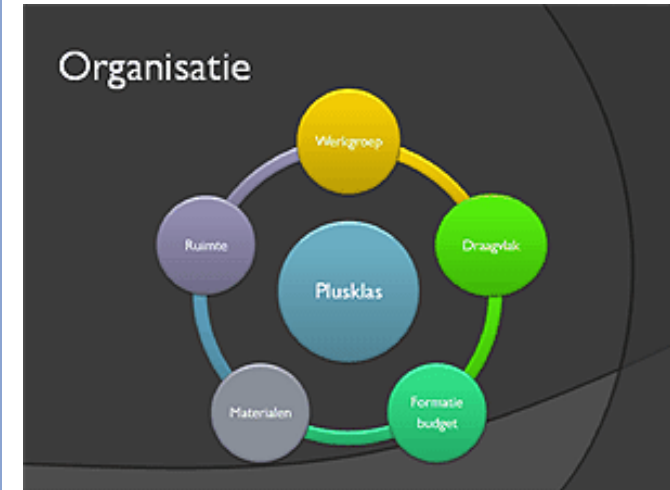
Als waarschuwend opmerkingen geeft Blomert aan zijn toehoorders nog het volgende mee:

- A(D)HD is een relevante co-morbiditeit
- Binnen vernieuwingen ontstaan ook misverstanden: indicatie van dyslexie is NIET hetzelfde als definitie van dyslexie
- Onderzoek naar de dyslexie indicatoren vindt Blomert noodzakelijk en
- Onderzoek naar contra-indicatoren vindt hij optioneel.

Verslaggeving

Annette Couvée MA Ed SEN

Tevens zijn er voor de leden van de werkgroep nascholings-momenten en is er een jaarlijkse evaluatie van het beleid.

[terug naar agenda>>](#)

Op naar het Noorden

In de maand oktober heb ik mezelf een studiereis gegund naar Finland met Passend onderwijs als thema. Vanuit de onderwijs-begeleidingsdienst Cedin (bevindt zich in noorden van het land) werd heel Nederland de reis naar het onderwijshart Jyväskylä aangeboden. Onze school biedt de mogelijkheid om eenmaal in de drie jaar een buitenlandse reis te maken, waarbij je een vergoeding van euro 600 krijgt. Het resterende bedrag moet jezelf bijbetalen of via de welbekende organisaties aanvragen (b.v. Plato). Finland, een land dat heel hoog scoort met zijn eindopbrengsten. Een land met meer mogelijkheden bij passend onderwijs. Een prachtig land met bossen en meren. Een land met heel aardige mensen en (soms te) lieve kinderen.

[Zie verder PDF bijdrage studiereis met foto 's.](#)

[Mijn verhaal, mijn ideeën als ik naar het onderwijs in Nederland en Finland kijk:](#)

Ons nieuwe logo

[terug naar agenda>>](#)

Goede ICT-materialen onmisbaar bij integrale dyslexiezorg

Ria Janssen

Samenvatting

Het kabinet wil diagnose en behandeling van ernstige dyslexie opnemen in het basispakket van de zorgverzekering. Ernstige dyslexie wordt dus erkend als een medisch probleem, waarvoor behandeling in de zorg noodzakelijk is. Het gaat jaarlijks om 7.200 nieuwe diagnoses bij leerlingen in groep 4 van het basisonderwijs. Het College voor Zorgverzekeringen verwacht dat hiervan 3.600 kinderen daadwerkelijk in de zorg behandeld zullen worden en dat daar een bedrag van 21,6 miljoen euro voor nodig is. Voor de overige 3.600 kinderen met ernstige dyslexie die niet in de zorg behandeld worden en de circa 1.100 kinderen (30%) bij wie behandeling niet succesvol is, zal adequate andere hulp moeten worden geboden. De ministers van Onderwijs en Volksgezondheid willen onderwijs en zorg duidelijk gescheiden houden en voorkomen dat te veel kinderen naar de zorgsector worden doorverwezen. Scholen zullen worden aangesproken op hun poortwachterrol. Effectieve implementatie van de dyslexie protocollen die in het kader van het Masterplan Dyslexie zijn ontwikkeld heeft dus hoge prioriteit. Staatssecretaris Dijkema van Onderwijs heeft tevens het inzetten van compenserende en dispenserende middelen in het primair en voortgezet onderwijs als een speerpunt van haar beleid aangewezen. De recente Masterplan Dyslexie uitgave Technische maatjes bij dyslexie geeft scholen handvatten voor een voortvarender toepassing van compenserende dyslexie computerhulpmiddelen, als een kernonderdeel van integrale dyslexiezorg. Voor kinderen met dyslexie biedt ICT een geweldige kans om hun leerpotentieel tot ontwikkeling te laten komen en hun zelfbeeld te verbeteren. Voor het onderwijs is dit een weg om de kansongelijkheid die dyslexie nu eenmaal met zich meebrengt te helpen tegengaan.

[KLIK HIER OM HET HELE ARTIKEL TE DOWNLOADEN >>](#)

[terug naar agenda>>](#)

Dyslexie in Het Klokhuis

- In passend onderwijs moet je geloven en de school moet zich bij het kind kunnen aanpassen.
- Meer geld en voorzieningen, meer mogelijkheden. Meer mogelijkheden om problemen(drop-outs) in de kern aan te pakken.
- De fantastische zorg voor de jonge kinderen thuis door ouders, met geld en met behoud van baan in Finland.
- Werktijd en ontspanning meer bewust afwisselen door meer korte pauzes te houden (Ook even naar buiten b.v. In Finland is er na elke drie kwartier les een kwartier pauze, de hele dag)
- Wij doen het met onze bagage in Nederland best heel knap. Maar willen we meer kunnen, dan is het niet alleen een kwestie van geld en voorzieningen. Er moet de mogelijkheid worden geboden om structureel bij te scholen. Niet alleen in eigen tijd, maar ook onder schooltijd. Willen we meer kinderen kunnen begeleiden, dan moeten we meer kennis van zaken hebben als je over opvallende kinderen spreekt.
- Labelen waar nodig bij kinderen, maar ga hier flexibel mee om en ga gemakkelijker switchen tussen scholen.
- Het nodige volgen/noteren voor leerlingen die zonder problemen ontwikkelen en een compact systeem hanteren voor het volgen van opvallende leerlingen. Kan wel heb ik in Finland mogen zien.
- Iedereen spreekt bijna Engels in Finland en het zijn aardige mensen. Dus hoe ga je met elkaar om en leer een wereldtaal die voor iedereen toegankelijk is.
- Een doorgaande lijn is belangrijk waar het nodig is, maar er moet ook de ruimte blijven voor iedere leerkracht om eigen dingen te doen. Niet te veel vergelijken, ouders moeten dit zich ook bewust zijn.
- Doorgaan met gestructureerde zaken zoals een zorgteam. Maar niet meer dan nodig.
- Mogelijkheden bieden om met de groep mee te gaan als leerkracht zoals in Finland, maar niet te lang naar mijn idee.
- Doorgaan met de samenwerking met het voortgezet onderwijs.
- Onze didactische kwaliteiten vallen op in Nederland.
- Graag verstelbare tafels en stoelen met een open tafelblad, de kinderen kunnen direct zien wat ze hebben en je kunt de binnenkant van het tafelblad gebruiken.
- Het kind kan in Nederland meer ontdekken wie ze zijn.
- Normen en waarden blijven van jongs af aan belangrijk het moet een gewoon goed zijn om je dit als ouders eigen te maken. Als voetganger door het rode licht lopen was er niet bij in Finland. Te is niet goed (zie de weinige familiecontacten, veel depressieve mensen en vele echtscheidingen in Finland), maar er zijn zaken waarvan wij wel in doorschieten.

an sta je **nooit** alleen!

Via onderstaande link kom je op de site van Het Klokhuis.

Het begint met:

Iedereen kent wel iemand met dyslexie. Of misschien ben je het zelf. Dyslectische mensen hebben moeite met lezen en schrijven maar zijn niet dom en zeker niet blind. Wat is dyslexie eigenlijk?

Een hele leuke site met veel informatie over dyslexie, speciaal voor kinderen.

[klik hier >>](#)

[terug naar agenda>>](#)

Dyslexie-info Dedicon Schoolboeken lezen op een andere manier

Een schoolboek beluisteren tijdens het lezen; dat kan en dat is dat is in sommige gevallen heel handig en verstandig. Denk bijvoorbeeld aan dyslectische leerlingen. Zij begrijpen de tekst op die manier sneller en beter en het lezen kost minder tijd en energie. Luister-schoolboeken kan men huren. Dat kan bij Dedicon: de centrale organisatie in Nederland die informatie toegankelijk maakt voor mensen met een leeshandicap. Dedicon Educatief is een afdeling van Dedicon. Leerlingen of hun ouders kunnen rechtstreeks contact opnemen met die organisatie om luisterboeken te bestellen. Een leerling moet zich daar dan wel eerst registreren en dat kan alleen als hij of zij een dyslexieverklaring overlegt.

• We hebben een prima ouderparticipatie, maar we moeten er voor waken dat we niet doorschieten. Ieder zijn vak en verantwoordelijkheid. Wederzijds respect. Rechten maar ook plichten, geldt ook voor ouders!

[KLIK HIER OM HET HELE ARTIKEL TE DOWNLOADEN](#)

[terug naar agenda>>](#)

Een andere kijk op dyslexie en andere leerproblemen

In de nieuwsbrief van september 2007 heeft een artikel gestaan over de Matrixmethode. Moeilijk lerende kinderen worden dagelijks geconfronteerd met hun probleem. Steeds meer worstelen zij op school met de aangeboden lesstof. Ze zijn dyslectisch, kunnen het tempo niet bijbenen of hebben concentratiestoornissen, waardoor hun rapportcijfers ondermaats blijven. Diep van binnendenken zij dat ze dom zijn, wat ze trachten te compenseren door extra stoer en brutaal te doen of zich juist onzichtbaar te maken. De Matrixmethode© kan hier uitkomst bieden als kort en krachtig alternatief. Deze methode helpt kinderen (en volwassenen) bij het deblokken van hun leerprobleem en begeleidt hen naar een oplossing die zij zelf aangeven.

Nieuw: de schoolcontracten

Met ingang van 1 januari 2008 biedt Dedicon ook aan scholen de mogelijkheid gesproken schoolboeken te bestellen voor leerlingen met een leeshandicap. Tot nu toe konden alleen de individuele leerlingen of hun ouders de bestellingen plaatsen maar nu kunnen dus ook de scholen een contract afsluiten en de luisterboeken collectief bestellen.

Met een gebruiksovereenkomst verplicht de school zich de luisterboeken alleen te laten gebruiken door de van tevoren aangemelde leerlingen. Bovendien verklaart zij dat de leerling ook de gedrukte exemplaren van de betreffende boeken in bezit heeft. Dedicon verhuurt de luisterboeken per schooljaar en per leerling. De school betaalt een vast bedrag per titel voor elke aangemelde leerling. Voor het schooljaar 2007 -2008 is dat euro 15,- per titel. Aan het einde van het schooljaar moeten de luisterboeken naar Dedicon teruggestuurd worden. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat scholen een voorraad luisterboeken aanleggen.

Leerlingen aanmelden

De contactpersoon van de school meldt de leerlingen aan en verklaart dat die een leeshandicap hebben. Dat kan zijn dyslexie, een visuele handicap of een andere handicap waardoor het lezen beperkt wordt. Nadat de ondertekende gebruiksovereenkomst is ontvangen door Dedicon, worden de school en de aangemelde leerlingen geregistreerd. Vervolgens verwerkt Dedicon de ingevulde bestellijst van elke leerling. De school ontvangt de luisterboeken binnen 5 werkdagen.

Voordelen

Door deze nieuwe dienstverlening hebben scholen meer grip op de beschikbaarheid van de benodigde schoolmaterialen, ook voor leerlingen

Andere kijk op dyslexie en andere leerproblemen.

Terug naar de basis van het leren. De Matrixmethode gaat terug naar de basis waar het leerprobleem is ontstaan: Het zogeheten informatieverwerkingsysteem. Ieder mens heeft zijn eigen manier om informatie te ontvangen, te verwerken. Wanneer dit proces soepel verloopt, kan men de opgeslagen gegevens op elk gewenst moment oproepen en gebruiken. Bij kinderen met leerproblemen hapert dit systeem. Zij missen een stevig fundament om hun kennis op te bouwen. Om toch mee te kunnen komen op school, leren zij zichzelf allerlei ezelsbruggetjes aan. Na verloop van tijd raakt hun hoofd echter zo vol, dat het voelt alsof er niets meer bij kan.

Leerproblemen en het interne proces

Enig idee... hoe het komt dat iemand niet vlot leest, letters omdraait, steeds hetzelfde woord verkeerd schrijft, niet goed kan rekenen, gebrek aan concentratie heeft of niet oplet in de klas? Het hoofd zit vaak te vol of het is een interne chaos: ze hebben het verkeerd onthouden, of het goede op een niet effectieve manier. Je kunt uitleggen hoe het wel moet of het voor ze op papier verbeteren maar de basis van het leerprobleem zit in het eigen interne proces.

Foute informatie in het hoofd!

Hoe die interne organisatie in zijn werk gaat en hoe iemand de problematiek zich daarbij voor kunnen doen beleeft, valt gemakkelijk te achterhalen. Dyslexie, spellingsproblemen enz. hoe doe je dat precies?

Als je luistert naar hoe de persoon het zelf ziet krijg je als antwoord op je vraag: Mijn hoofd zit zo vol, het kan er niet meer bij, na mijn hersenschudding is alles doorelkaar geraakt, mijn kastje zit op slot, alle letters lopen door elkaar, rekenen vind ik moeilijk: het staat helemaal achteraan, in taal ben ik niet goed want het is daar donker.

Als het leren, reproduceren en vaardigheden gebruiken goed verloopt hoeft je natuurlijk niets te doen. Als er echter verstoringen zijn zoals chaos in het hoofd, een fout plaatje, storende geluiden, een naar gevoel, emoties of juist belemmerende overtuigingen, dan kun je daar iets aan doen.

Effectieve aanpak

De optimale aansluiting bij de leerling is altijd de eerste stap. Door open vragen te stellen aan de leerling en aan de hand daarvan samen te ontdekken wat er allemaal in dat hoofd zich afspeelt kan daar door het kind zelf verandering in worden gecreeerd. Het heeft immers ook die onhandige leerstrategie zelf gecreeerd!.

met een leeshandicap. In de Protocolen Dyslexie worden de gesproken schoolboeken van Dedicon aangeraden om leesproblemen te compenseren. Een leesachterstand hoeft dan geen informatieachterstand te worden. Voor leerlingen met dyslexie heeft het gelijktijdig beluisteren en lezen van een schoolboek grote voordelen. Ze blijven niet steken in het moeizame lezen maar komen sneller toe aan leren. Het leren kost minder tijd en energie. Leerlingen kunnen zich beter concentreren en begrijpen de tekst beter.

Informatie

Scholen kunnen zich aanmelden voor deze dienstverlening door een informatiepakket aan te vragen. Zij kunnen daarvoor tijdens kantooruren contact opnemen met Dedicon:

tel. (0486) 486.486

Zie verder: www.dedicon-educatief.nl

[terug naar agenda>>](#)

Van het IB-forum ...

In deze rubriek willen we een vraag van het forum wat meer naar voren halen. U kunt via het forum ook nog reageren op deze vraag. Deze keer vraagt het bestuur van uw eigen LBib uw hulp! **Deze vraag is geplaatst op 14-12-2007**

Van taak naar functie

Wie heeft er stukken, documentatie, een protocol o.i.d. om te komen van taak naar functie dit in relatie met het functie (bouw) huis. Of.. wie heeft er ervaring met dit proces ?

Bestuur LBib

Deze vraag is 71 keer bekeken, maar helaas heeft er nog niemand een antwoord gegeven.

Wie helpt het bestuur van de LBib?

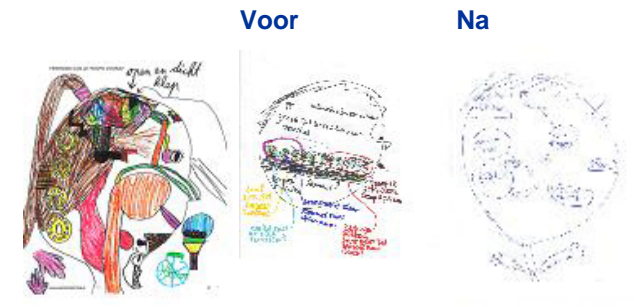
Ga naar: <http://fora.kennisnet.nl/viewthread.php?tid=11698>

Tips die al meteen gebruikt kunnen worden:

- Geef altijd het goede woord wanneer er een fout woord geschreven is. (fonetisch zijn die woorden ooit verkeerd opgeslagen in het geheugen/ hoofd). Zij kunnen het dan meteen herstellen, op papier en in het hoofd.
- Nieuwe woorden leren:

Geef het goede woord, rustig overschrijven met afkijken, tijd geven om het te onthouden en op laten schrijven zonder afkijken. Ieder woord apart zodat dit bewust wordt gedaan en een onbewuste handigheid wordt.

Hier volgen paar voorbeelden uit de praktijk:

Probleem: slechte concentratie, ADHD

Jongen van 8 vertelde; ik heb allemaal teams in mijn hoofd en die hebben allemaal een eigen taak. Team 49 is voor taal. Er komt een woord binnen en dan zegt de baas van dat team waar het woord naar toe moet. Als dat andere mannetje het woord dan omdraait of ergens neerzet waar ik niet kan vinden is het zo moeilijk voor mij om het goed op te schrijven, ik doe dan maar wat want ik moet op tijd klaar zijn.

Wat ik wil is dat ik gewoon de baas ben en ik meteen alles op de goede plaats zet. En dan ga ik eerst alles opruimen, die teams mogen weg naar de maan en dan zet ik in de schone ruimte gewoon een kast voor taal en rekenen.

Probleem: rekenen

Meisje van 10: alle getallen staan helemaal door elkaar in mijn hoofd, het zou handiger zijn als ik ze in een keer in de goede volgorde zou kunnen zien.

Probleem: taal en faalangst

Meisje van 9 jaar: het is zo vol in mijn hoofd, er staan allemaal foute woorden in en dan weet ik nooit welke de goede en welke de foute is. En

Alvast bedankt voor jullie reacties!

[terug naar agenda>>](#)

---

als de juf dan vraagt of ik kan bedenken hoe het wel zou moeten ben ik bang dat ik de verkeerde neem. En dan krijg ik weer buikpijn.

Tijdsinvestering

Er wordt een training gegeven tot gecertificeerd Matrixcoach in 10 dagdelen met intervisieverplichting van 1 dag per jaar.

U leert optimaal aansluiten, herkennen van leermanieren, daar verandering in laten brengen, het geschikte lesmateriaal aanbieden, motiveren en stimuleren doordat het een manier is die bij hen past.

Auteur en creator van de Matrixmethode©: Ingrid Stoop

[terug naar agenda>>](#)
